

تئاتر؛ ابزاری برای گفت‌وگو بانسل جدید

زاهده صالحی
گروه فرهنگ و هنر

هادی مرزبان یکی از کارگردانان شناخته‌شده عرصه‌تئاتربه‌شمار می‌رود. او در طول این سال‌ها نمایش‌های زیادی بر روی صحنه برده که بخش اعظم آنها برگرفته از نمایشنامه‌های اکبر رادی

بوده است؛ چنان‌که «باغ شب‌نمای ما» که این شب‌ها درسالن فرهنگسرای نیاوران درحال اجراست نیز یکی دیگر از آثار این نمایشنامه‌نویس شهیر ایرانی است. آنچه در پی می‌آید حاصل گفت‌وگوی ما بااین کارگردان درباره مولفه‌های نمایشنامه‌های اکبر رادی است.

بازهم مثل همیشه شاهد اجرای یکی دیگر از نمایش‌های شما با تکیه بر نمایشنامه‌ای از زنده‌یاد اکبر رادی هستیم، شاید بشود گفت، در طول این سال‌ها شما یکی از معدود کارگردانانی بوده‌اید که تقریباً اغلب نمایشنامه‌های او را به صحنه برده‌اید؛ دبستگی شما نسبت به متون رادی از کجا نشأت می‌گیرد؟

از دوران دانشکده و حتی قبل از آن، همیشه در کارهای من دو مسأله موج می‌زده است؛ یکی گفتی و دیگری بی‌عدالتی. اگر کارهای من را دیده باشید امکان ندارد که این دو موضوع در آنها نباشد. وقتی که با مرحوم رادی و آثارش آشنا شدم، دیدم بهترین محمل برای اجرای تئاتر به‌شمار می‌روند، چون در کارهای او هم به این دو مسأله به‌کرات اشاره شده است. همکاری من با رادی از اجرای نمایشنامه «پلکان» شروع شد. خاطرم هست، زمانی که نمایشنامه دیگر او یعنی «لیخند باشکوه» آقای گیل» را در تئاتر شهر روی صحنه بردم، همزمان مراسم بزرگداشتی هم برای او در تئاتر شهر برگزار شده بود. وقتی رادی پشت‌تربون رفت به

این مسأله اشاره کرد

که: «درست ربع قرن است که من و مرزبان باهم زندگی و کار می‌کنیم و تا به حال در همکاری‌هایی که باهم داشتیم، به کوچک‌ترین مشکلی برنخورده‌یم.

سیدعباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در آستانه برگزاری بیست‌ونهمین جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک و نوجوان، پیامی را منتشر کرد که در آن بر اهمیت فرهنگ و هنر ایرانی تأکید شده است. صالحی با ذکر این‌که این هنر براساس ارزش‌های انسانی استوار است، گفت: «تئاتر کودک و نوجوان» باید منعکس‌کننده ارزش‌های والای انسانی و سرشار از مضامین مثبت باشد. او در پیام خود خاطرنشان

کرد که تئاتر می‌تواند در ارتقای آگاهی، عزت‌نفس و اعتماد کودکان و نوجوانان مؤثر باشد و به این طریق به مشارکت اجتماعی و توسعه فردی آنها یاری رساند. صالحی برگزاری جشنواره در همدان، شهر تاریخی و فرهنگی را نشان‌دهنده توجه به ارتباط با نسل جوان و تلاش برای معرفی آثار مؤثر در رشد چشم‌انداز فکری آنان دانست. جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک و نوجوان از ۱۱ تا ۱۷ آبان ۱۴۳۸ با شعار «تئاتر گفت‌وگوی

بدون مرز» به دبیری امیر مشهدی عباس و به همت اداره کل هنرهای نمایشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و حمایت شهرداری همدان برگزار خواهد شد. اهداف این رویداد شامل ارتقای سطح فرهنگ عمومی، تقویت بنیان‌های خانواده و ایجاد زمینه مشارکت فعال کودکان و نوجوانان در عرصه نمایش است تا در نهایت به شکوفایی استعدادها و توانمندی‌های آنها منجر شود.

دوغ و دوشاب تئاتر قاطی شده

هادی مرزبان که این روزها نمایش «باغ شب‌نمای ما» را روی صحنه دارد معتقد است امروز در تئاتر معیاری برای سنجش توانایی افراد وجود ندارد و هر شخصی مدعی کارگردانی است

شاید در مواقعی اختلاف سلیقه داشتیم ولی بعد از پنج‌دقیقه حل می‌شد.»وقتی «تانگوی تخم‌مرغ داغ» را روی صحنه بردم، درواقع سی‌امین سالگرد همکاری من و رادی هم بود. می‌توانم بگویم، من شیفته آثار رادی شدم و این شیفتگی باعث‌شده که امروز وقتی متن‌هایی از سوی نمایشنامه‌نویسان دیگر به دستم می‌رسد و می‌خوانم‌شان، ببینم که مولفه‌های نمایشنامه‌های رادی را کم دارد. درواقع اجرای نمایشنامه‌های رادی باعث شد تا سلیقه‌ام از منظر دیالوگ‌نویسی بالا برود و نتوانم هرمتنی را برای اجرا بپذیرم، شیفتگی من نسبت به متون رادی تا اندازه‌ای است که اغلب نمایشنامه‌های او را از حفظ هستم و گاهی اوقات که بچه‌ها سر صحنه دیالوگی را کم و زیاد می‌گویند، بلافاصله متوجه می‌شوم و نکات را به آنها گوشزد می‌کنم. تردیدی نیست که رادی برای درام این مملکت زحمت زیادی کشید؛ اگر امروز او زنده بود، درام ایران به جاهای بهتری هم می‌رسید.

ضمن این‌که اطمینان دارم ارزشمندی آثار او در سال‌های آینده بیش‌ازپیش شناخته‌می‌شود. **باز توجه به این‌که «باغ شب‌نمای ما» را می‌توان از جهات گوناگون، برشی از تاریخ معاصر دانست. انگیزه شما از اجرای چنین نمایشی چه بوده است؟** من این نمایش را بیست و چند سال پیش کار کرده‌بودم. جالب است که در آن زمان نقش ناصرالدین شاه را به زنده‌یاد استاد عزت... انتظامی پیشنهاد کردم و حتی متن را به منزل‌شان بردم و وقتی نمایشنامه را مطالعه کرد خوشش آمد و موافقت خود را برای حضور در این نمایش اعلام کرد. اگرچه، بعد از آن مسائلی پیش آمد که ایشان نتوانست در این نمایش حضور پیدا کند. با این حال در سال‌های اخیر تصمیم گرفتم دوباره این نمایش را به دلیل

امروز شرایط تئاتر به شکلی شده که آن دسته از مخاطبانی که واقعا دوست دارند تئاتر ببینند به دلیل قیمت بالای بلیت، پشت‌درهای سالن‌هایمانند، درحالی‌که به اعتقاد من، آنها مخاطبان اصلی

امروز شرایط تئاتر به شکلی شده که آن دسته از مخاطبانی که واقعا دوست دارند تئاتر ببینند به دلیل قیمت بالای بلیت، پشت‌درهای سالن‌هایمانند، درحالی‌که به اعتقاد من، آنها مخاطبان اصلی

مولفه‌های دراماتیک و همین‌طور درونمایه‌ای که دارد، روی صحنه ببرم و خوشحالم که حالا این اتفاق محقق شده است.

چرا سالن نیاوران را برای اجرا در نظر گرفته‌اید؟ ضمن این‌که قیمت بلیت این نمایش هم به نسبت دیگر آثارتان گران‌تر بوده است.

خیلی‌ها این سؤال را از من پرسیده‌اند. ببینید الان نمایش‌هایی روی صحنه است که به نظر من به قیمت واقعی بلیت لطمه وارد کرده است و قیمت آنها از یک میلیون تومان شروع می‌شود. بدون آن‌که بی‌آن‌که قصد توهمین داشته باشم، [باید بگویم] اغلب این آثار از کیفیت لازم برخوردار نیستند. از طرفی، مردم ارزش آثار تئاتری را به نسبت پول بلیتی که می‌پردازند می‌سنجند. درحالی‌که اغلب این تئاترها برای فروش در گیشه از بازیگران چهره بهره می‌گیرند. اتفاقاً خود من همیشه از جمله کسانی بوده‌ام که در جلسات شورا تأکید داشته‌ام که قیمت بلیت تئاتر پایین باشد تا اقشار مختلف جامعه بتوانند به تماشای آن بنشینند؛ کم‌این‌که در نمایش‌های خود من، بلیت برای دانشجویان به شکل نیم‌بها در نظر گرفته می‌شود و برای دانشجویان رشته تئاتر که اصلاً بلیت رایگان است.

امروز شرایط تئاتر به شکلی شده که آن دسته از مخاطبانی که واقعا دوست دارند تئاتر ببینند به دلیل قیمت بالای بلیت، پشت‌درهای سالن‌هایمانند، درحالی‌که به اعتقاد من، آنها مخاطبان اصلی

امروز شرایط تئاتر به شکلی شده که آن دسته از مخاطبانی که واقعا دوست دارند تئاتر ببینند به دلیل قیمت بالای بلیت، پشت‌درهای سالن‌هایمانند، درحالی‌که به اعتقاد من، آنها مخاطبان اصلی

شیطنت‌های شما را در کارگردانی دوست دارم. در مجموع، از نظر فکری به هم نزدیک بودیم و همین تفاهم باعث تداوم همکاری ما شد.

در حال حاضر جایگاه تئاتر را چطور ارزیابی می‌کنید؟

تئاتر امروز شرایط خوبی ندارد. اگر کسی به عنوان کارگردان وارد سینما شود، حتماً پیشنهاد دستیار کارگردان را داشته و اتفاقاً کسانی که در سینما پس از طی کردن این مراحل به کارگردانی می‌رسند کارگردانان موفق‌ی هم می‌شوند، ولی در تئاتر معیاری برای سنجش توانایی افراد وجود ندارد و هرکسی ولو این‌که دانش، تجربه و تخصصی در این زمینه نداشته باشد می‌تواند مدعی کارگردانی تئاتر شود؛ به‌خصوص این‌که امروز شاهد ورود افرادی هستیم که در شاخه‌های هنری دیگر فعالیت دارند و حالا در جایگاه کارگردان، نمایش‌هایی را روی صحنه می‌برند. بعضی هم خیال می‌کنند اگر در یک نمایش، خواننده و ارکستر بیایزند، می‌توانند مخاطب را جذب کنند. درواقع شرایط امروز تئاتر، آدم را یاد فضای لاله‌زار قدیم می‌اندازد. گویی تئاتر برای همه دستاویزی شده تا وقت خالی خود را با آن بپرکنند.

راهکار اصلی برای سامان بخشی به این معضل از دید شما چیست؟

باید سختگیری شود و معیاری برای ورود افراد به تئاتر در نظر گرفته شود. البته قصد ندارم استعدادهای جوان را که به واسطه دانش و تخصص به درجه کارگردانی تئاتر رسیده‌اند، زیر سؤال ببرم. روی صحبت من با آن دسته از افرادی است که بدون داشتن چنین مولفه‌هایی وارد تئاتر شده‌اند، به‌ویژه این‌که امروز در دانشکده‌ها استعدادهای زیادی وجود دارند که بدون شک آینده فوق‌العاده‌ای در تئاتر در انتظارشان خواهد بود.

مشکل دیگری که در این زمینه وجود دارد این است که بعضی‌ها در هیچ رشته‌ای قبول نشده و حالا در حادثه در رشته تئاتر پذیرفته شده‌اند. این افراد هم امروز به تئاتر لطمه زیادی وارد کرده‌اند.

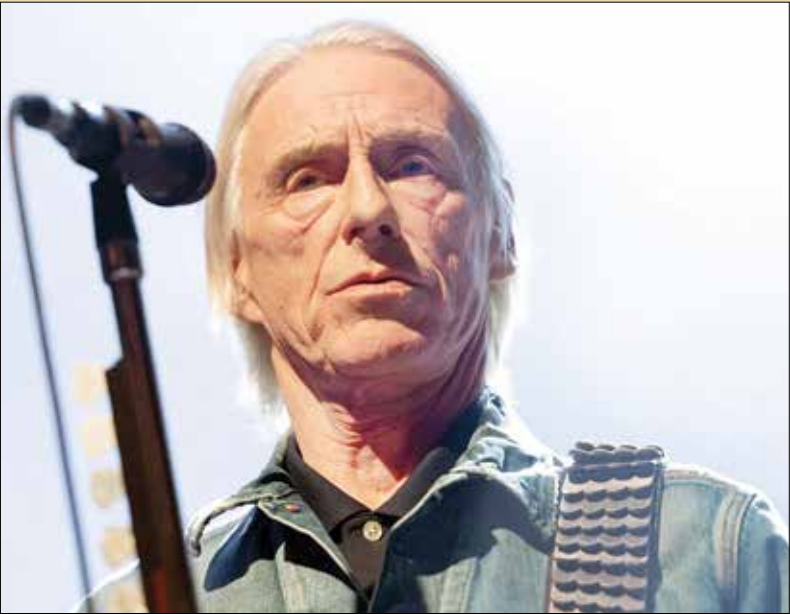

برش

از نوبت دیوانگی تا متنی از ناظم حکمت

همان‌طور که اشاره کردم، مسأله این است که متون رادی سلیقه من را بالا برده و دیگر نمی‌توانم هرمتنی را قبول کنم. همین الان بیش از ۱۵ متن روی میز کار من قرار دارد که از سراسر ایران به دستم رسیده است. ولی وقتی اغلب این نمایشنامه‌ها را می‌خوانم راضی‌ام نمی‌کنم؛ شاید به این خاطر که نگاه نو و موضوع نویی در این آثار وجود ندارد. نمونه‌اش یکی از متن‌هایی بود که چندوقت پیش به دستم رسید، وقتی آن را خواندم دیدم کاملاً مشابه نمایشنامه «لیخند باشکوه آقای گیل» است و فقط اسامی را تغییر داده و گرنه متن همان متن رادی است! به او گفتم اگر بخواهم چنین متنی را کار کنم ترجیح می‌دهم همان نمایشنامه اصلی رادی را کار کنم، ضمن این‌که من بعد از رفتن رادی، مقداری هم کم‌کار شدم. البته در سال‌های اخیر سعی کرده‌ام از آثار دیگر نمایشنامه‌نویسان معاصر هم بهره بگیرم که نمونه آن «نوبت دیوانگی» نوشته پرویز زاهدی است که اردیبهشت و خردادماه سال آینده این نمایش را در تالار وحدت به صحنه می‌برم و همین‌طور نمایشنامه‌ای از ناظم حکمت که فراراست در ماه‌های آتی آن را اجرا کنم.

قاب مقاومت

دفاع خواننده انگلیسی از مردم غزه

پل ولر، خواننده سرشناس انگلیسی از مردم فلسطین و غزه، حمایت کرد. این خواننده درباره وضعیت فلسطین در کنسترتش خطاب به جهانیان گفت: یک سؤال ساده می‌پرسم؛ حد وسطی وجود ندارد، شما با نسل‌کشی همراه هستید یا ندارد، شما با آزاد مردان و زنان در اقمی نقاط دنیا به حمایت تمام‌قد از فلسطین در برابر جنایات رژیم صهیونیستی پرداخته‌اند اما برخی از بازیگران و هنرمندان ما به دلیل خوشامد غربی‌ها و ترس از پاسپورت‌هایشان در برابر این جنایات سکوت کرده‌اند.

میزبانی مهر و ماه از دو اثر جدید

تماشاخانه‌های مهر و ماه حوزه هنری از ۹ تا ۱۵ آبان ماه از ساعت ۱۹ پذیرای دو نمایش «۱۴۱۷» و «روپای خیس» خواهند بود. نمایش ۱۴۱۷ به نویسندگی سید آلیو عبادی و کارگردانی سیدامیر حسینی به داستان دو برادری می‌پردازد که به دنبال درمان یکی از آنها به

یک امام‌زاده پناه می‌برند و پس از باگشت، با حوادثی غیرمنتظره روبه‌رو می‌شوند. این نمایش در تماشاخانه مهر اجرا می‌شود و بازیگران آن شامل محمدرضا لوانی و نسیم باقریان هستند. همچنین سایر عوامل شامل طراح صحنه، موسیقی و نور به ترتیب سیدامیر حسینی، مجتبی جوادی و سیدعرفان فرهی هستند. از سوی دیگر نمایش روپای خیس به کارگردانی محمد احمدی و نویسندگی مهدی صالحیار داستان مسعود است که قصد مهاجرت دارد ولی خانواده‌اش مخالفت می‌کنند. او نقشه‌ای می‌کشد تا خانواده را راضی کند که درگیر چالش‌های عجیبی در گذشته پدرش می‌شود. علی حیدری، فریده گرمساری و سیمیا پورسالاری از جمله بازیگران نمایش روپای خیس هستند. این اجراها فرصتی مناسب برای تماشاگران است تا از نزدیک با داستان‌های جذاب و غنی فرهنگی آشنا شوند.

«طغیان» در خانه نمایش دا

نمایش «طغیان» از ۱۳ آبان سال جاری در خانه نمایش ۱۵ به کارگردانی مشترک بهنام شرفی و سینتا پزشکی روی صحنه می‌رود. این نمایش داستان فردی را روایت می‌کند که برای ازدواج تلاش کرده اما با موانع متعددی روبه‌رو می‌شود، زیرا جامعه او تمایلی به تغییر ندارد. نویسندگی این اثر برعهده سینتا پزشکی است و حامد نوروزی تهیه‌کنندگی آن را انجام می‌دهد. گروه بازیگران نمایش مشکل از سینتا پزشکی، محمدرضا خسروی، مینا هادی‌زاده، حامد نوروزی، مجتبی تاشا، ملینا مشایخی، المیرا صارمی، الناز زاهدی، مهشید دلاوری، زهرا منصوری، مهتاب امیرکافی، آرامش ارشادی، کوروش شرفی، هلیا حسن‌زاده و نیلا میرکریمی است. دیگر عوامل اجرایی شامل گروه کارگردانی به رهبری پرنیا شاکر و پرنیا عظیم‌پور، منشی صحنه دینا حبیبی، نوازنده اشکان بیک، طراح گریم مهتاب حسنی، طراح لباس نوشین پزشکی، طراح نور مبین الماسی و طراح صحنه گروه هنری مراکی هستند. پیش‌فروش بلیت‌های نمایش طغیان هم اکنون آغاز شده است. این نمایش فرصتی مناسب برای تماشاگران است تا با داستانی اجتماعی و چالش‌های فردی آشنا شوند.

